

Svensk surrealism

Gunnar Ekelöf: *Dedikation*. Dikter. Bonniers. 3: 25.

Gunnar Ekelöf utgav för något år sedan en liten antologi, som bar titeln "Fransk surrealism". Jag kan icke tänka mig en likgiltigare, enformigare, mindre suggestiv läsning. Jag hade intet annat intryck av de presenterade författarna än att de voro smarta litteraturpolitiker, vilkas tungomålstalande skedde vid fullt och klart medvetande och under ett vaket aktpågivande, att ingen förnuftig tanke grumlade deras med yrkesmässig rutin bedrivna lallande.

Helt annorlunda förhåller det sig med deras svenske översättare och introduktör. Det kan inte råda något tvivel därom att Gunnar Ekelöf är en diktare av allvar och eld och hans sista bok utomordentligt egenartad och fascinerande. Det är sant, att den rör sig utanför den vanliga logikens ramar och är njutbar endast för den som är villig att överlämna sig åt det magiska ordflödet med samma passivitet, varmed den sovande hän- giver sig åt drömmen. Men inlåter man sig på detta äventyr och tvingar till tystnad sitt förvetna spörjande, blir lönen stor. Dessa dikter tyckas stigna ur de själslivets botten- skikt där det individuella upphör och mänsk- lighetens kollektiva minne tar vid. Den i detta hänseende kanske mest upplysande dikten bär titeln "Fossil inskrift" och begynner sålunda:

Jag var viskningarnas furste i skogen som vajade djupt under höljornas mjölk och den törstiga vinden,
i skogen där hemlighetsörten lyfte sin svarta pollen- krans bland rötterna som krälade ner till vatten- hämterskornas damm och ödlornas brunnar.
Jag var viskningarnas furste i vattentältet där alla blinda röster tjänade mitt namn,
i vattenslottets blå grottor där skymningen faller i droppar från stenspenarna.

Och det heter något senare i dikten:

Mitt svärdsfäste glöder av blod och alla dolda pelar- ansikten ropar härskri på härskri.
Vasallerna sänder en budbärande viskning med västan- vinden att härfågeln väntar i morgonrodnadens ögonbryn där modersaltaret blöder av guld.

Slutraderna lyda:

Ännu är jag herdekonung över molnens höfter och krukornas form, över vindarnas stoder och snäckornas elfbensliv.
Ännu härskar jag tungt över avgrundens dolk.

Jag vet icke om någonsin ett poem blivit format med ett sådant skimmer av tidig, skräckinjagande skapelsemorgon. Det erinrar om vissa schizofrena målargeniernas alster, och bland diktare är det väl endast den sjuke Hölderlin som avvunnit språket en lika upp- skakande, ockult och i sin vildsköna demoni stolt klang.

Samma egenskaper återfinner man oupp- hörligt i denna vällustigt fördrömda, stundom geniala, av en sällsam, nästan sjuk sötma bräddade bok. De tre dikterna "Skogsrå", "Trollkarl" och "Fé", ett gåtfullt triptikon, pastischen "Medeltida miniatyr", "Vinter- minne" och "Höstsejd" tyckas kunna bära också de högsta lovord. Ekelöfs inbillning är av samma art som den ur vilken myterna framgingo. Det är ett ytterst intressant fak- tum, att denne diktare, som kallade sin förra bok "Sent på jorden" och som själv avgjort tillhör "de sena" (hans utsökt raffinerade ordbroderi är allt utom naivt), likväl äger en dylik mytiskt präglad och mytiskt ska- pande fantasi. Måhända kan detta tolkas som ett tecken därpå att "de mycket sena" stå "de mycket tidiga" nära, och att ett mytiskt bild- tänkande kan få ny aktualitet, när det jor- diska kretsloppet närmar sig sin fullbordan och livets ring sluter sig. *Bertil Malmberg*

Liturg i vargatider

Johannes Edfelt: *Högmässa*. Bonniers. 3: 75.

Den vända, varav världen lider
får plötsligt luft i din koral
och jag, liturg i vargatider
är hemma i din ritual

anropar Johannes Edfelt decembervinden i den dikt, "Missa Solemnis december A. D. 1933", som inleder hans diktsamling "Hög- mässa". Det är ett ödsligt rum, genomsusat av "kalla koraller", i vilket denna spöklika guds-